

ש י נ ו נ ו נ

חוברת כ"ס לשינונון וחזרה

● כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו שנאמר (דברים ד') רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך (מסכת אבות ג, ח). פירש רבנו עובדיה מברטנורה: כל השוכח דבר אחד ממשנתו - בשביל שלא חזר עליה.

● ואמר רבי אלעזר: כל המשכח דבר מתלמודו גורם גלות לבניו. רבי אבהו אמר: מורידין אותו מגדולתו (יומא לח:).

לא פעם מוצא אדם עצמו בדרכים, בהמתנה בתור, בנסיעה באוטובוס וכיו"ב, זאת ההזדמנות לחזור על לימודו. חוברת כ"ס "שינונון" נועדה לתת כלי שיאפשר לחזור על הלימוד בצורת מתומצת וקלה.

ניתן להשיג את הספרים "חופה וקידושין", "מקוואות", ו"איסור והיתר": מליחה, בשר וחלב, תערובות, הלכות דרך ארץ, מילה וגרות. וכן את ספרי "מעגלי החיים".

במחיר מוזל, ליחידים ולקבוצות
אצל המחבר

בטלפון: 02-581-1133 בפלאפון: 054-8456-923

לימוד בקול עוזר לא לשכוח לימודו !!!

עירובין (נד.): תלמיד א' שהיה לומד בלחש בטשה בו ברוריה אשת ר"מ ואמרה לו לא כך כתוב "ערוכה בכל ושמורה" אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת.

ומבאר המהרש"א בזה שהלימוד בקול רם מביא הרגשה ותנועה לכל האיברים.

ויש לבאר פשט הגמרא בזה על פי דברי המדרש: שעל ידי שמיעת האוזן באופן הראוי הרי בשעה שאדם לומד בקול ושומע היטב את לימודו הרי בכח השמיעה הד"ת חודרים בלבו עד שמגיע לכל רמ"ח איברים.

שם: תלמיד א' היה לר"א שהיה שונה בלחש ואחר ג' שנים שכח תלמודו שכחסר הקול רם ואין כח החיות בלימוד הרי בהכרח שמשכתח תלמודו.

ש י נ ו נ ו נ

אה"ע סימן כ"ו

א:

ש"ע: אין האישה נחשבת אשת אלא ע"י קידושין כראוי, אבל בא עליה דרך זנות - אינו כלום (רמב"ם).

● בא עליה דרך זנות:

רמב"ם - לוקה משום 'לא תהיה קדשה'.

✓ראב"ד - אין מלקות, שאין קדשה אלא מזומנת ומופקרת לכל.

ש"ע: ואפילו בא עליה לשם אישות בינו לבינה - אינה אשתו (רמב"ם).

ואף אם יחדה לו כיון שבושה לטבול - כופין להוציאה (הרא"ש - פנויה משרתת בבית ראובן).

הגה: אבל אם מייחד אליו וטובלת:

י"א (ראב"ד) - שמותרת, שזו פילגש האמורה בתורה (שפילגש אין צריך קידושין וכתובה).

וי"א (רמב"ם רא"ש) - אסור ולוקים על זה, דזה מקרי 'קדשה' (שאינן פילגש אלא למלך).

הגה: גוי שנשא גויה או מומר שנשא מומרת בחוקותיהם ונתגיירו - אין חשש לקידושין כלל (ריב"ש).

● נישואין אזרחיים:

אוהל אברהם - יש לחוש לאישות וצריך גט. כ"כ מערכי לב. דרכי נועם - אין צריך גט. כ"כ מהר"ם שיק אגרות משה: לכתחילה אם אפשר יתן גט, ואם אי אפשר מותרת אף בלא גט.

ב:

ש"ע: הכניסה לחופה בלא קידושין (קידושין ה. מחלוקת ר"ה ואב"י):

✓תוס', רמב"ן - אינה מקודשת (ולא כר"ה). כ"פ ש"ע בסתם. הר"ח - ספק מקודשת. כ"פ ש"ע בשם ו"א.

ג:

ש"ע: משנתקדשה דינה כאשת איש לחייב על הבא עליה ולגט אם רוצה לגרשה (רמב"ם).

● פרישה: מ"מ אינה אשתו לעניין מזונות, ירושה ושיטמא לה.

ד:

ש"ע: אישה מתקדשת ב' ג' דרכים (קידושין ב.).

וחכמים אסרו לקדש בביאה (שם יב: רב מנגיד) עבר וקידש מקודשת. המקדש בשוק (בכסף ושטר) או מקדש בלא שידוך - רב מלקה (שם כ"פ הרמב"ם).

הגה: וי"א שרב לא מלקה רק על המקדש בביאה (שם נהרדעאי, כ"פ הרא"ש).

● פת"ש: לקדש בלילה

הרא"ם - כמו שבגט פסול בלילה כן בקידושין. כ"כ תה"ד, רדב"ז ומהר"י מינץ.

מהר"ל – אינה מקודשת כלל.

גט פשוט – מחלק, קידושי כסף מקודשת, קידושי שטר הוי ספק.

• אמרה שלא הבינה לשון הקידושין.

	לשון מקודשת	שאר לשונות
ח"מ	מקודשת	אינה מקודשת
ב"ש	ספק	ספק, שמא משקרת

ב:

ש"ע: בשאר לשונות – צריכה להבין אלא אם כן דברו בענייני קידושין (הר"ן והרב המגיד).

אבל האיש לא נאמן לומר שלא כיוון לשם קידושין (רא"ש).

הגה: במקום דלא הוי קידושין אף שיחזור ויאמר לה לשון המועיל – לא מהני, אלא צריך ליטול הכסף ולחזור ולקדשה ולומר כראוי (רשב"א).

• **מהר"ל:** נתן לה לשם פקדון ואח"כ א"ל את מקודשת וכו', ואמרה 'הן' – מקודשת.

ד:

ש"ע: א"ל 'הרי את מקודשת' ולא אמר 'לי' – אינה מקודשת (שם): שאין ידיים מוכיחות.

✓ **כ"פ הר"ן** - ודאי אינה מקודשת שאין ידיים מוכיחות. כ"ד הרא"ש. כ"פ ש"ע.

✓ **רמב"ן** – הוי ספק מקודשת. כ"פ הרמ"א א להחמיר.

ש"ע: ואם היה מדבר עמה בענייני קידושין – מקודשת (אף שלא

פרח ששון – מקודשת, לא דמי לגט שההקש לגיטין רק בשטר ולא בכסף. כ"פ רב פעלים וילקוט יוסף.

אה"ע סימן כ"ז

א:

ש"ע: כיצד בכסף: נתן לה שווה פרוטה ואומר לה הרי את מקודשת לי וכו' (קידושין ה:).

הגה: צריך לומר 'כדת משה וישראל' (כלבו). ונוהגים לקדש בטבעת (זוהר).

ש"ע: לשונות שבקידושין (שם ו). נתן לה בשתיקה. אם היו עסוקים באותו עניין – מקודשת (ו).

• **קידש בדבר המחובר לקרקע**

תוס', רשב"א והר"ן: כשר, אבל קידש בשטר מחובר לקרקע פסול כמו בגיטין. אבל כסף שלא שייך בגיטין אף במחובר לקרקע מקודשת.

ועוד שבקידושין אין נפסל מחמת מחוסר קציצה מהקרקע (שהרי אף שנתן לאחר ע"מ שתתקדש לו מקודשת, שאין צריך נתנה לידה).

• **קידש בכלי פחות משווה פרוטה.**

ח' הרשב"א – הוי ספק, שמא דינו כשבעות מודה במקצת שכלי אין צריך שווה פרוטה. כ"כ נתיבות. קצה"ח – אינה מקודשת.

• **א"ל טלי קידושך מע"ג הקרקע** (שבגיטין לא מהני).

ת' רש"ך – הוי ספק.

ספר המקנה – הוי ודאי מקודשת.

היא גרע טפי.

סיכום:

(א). **אמר הבעל התקדשי לי:**

אם נתן הבעל – ודאי מקודשת (כדינו ה:).

נתנה היא: לפי הר"ן – מקודשת, בה"ג – ספק.

(ב). **אמרה האישה**

נתן הבעל – אם היו עסוקים מקודשת, ואם לאו ספק מקודשת (הרא"ש).

נתנה האישה – אינה מקודשת (שם ה:).

ט:

ש"ע: ובאדם חשוב אע"פ שנתנה היא כיון שאמר התקדשי לי בהנאה זו שקיבלתי ממך מקודשת (שם ז).

• **מי נקרא אדם חשוב**

✓ **רא"ש** – סתם אדם נקרא חשוב וחיישינן לקידושין.

רשב"א – סתם אדם אינו חשוב.

אה"ע סימן כ"ט

א.

ש"ע: האומר לאישה 'הרי את מקודשת לי בדינר זה על מנת שתחזירי לי' – אינה מקודשת (קידושין ו:), לפי שאין האישה מתקדשת בקניין חליפין (שם ג.) ומתנה על מנת להחזיר דומה לקניין חליפין.

• **ואם הקנה לה הטבעת בקניין סודר** (כשהטבעת במקום אחר)

אמר (לי'), דהוי ידיים המוכיחות (רא"ש).

ה:

ש"ע: י"א שאם כשנתן הכסף אמר 'הריני נותנו לך בתורת קידושין' – הוי כאומר 'לי' (ריב"ש).

הגה: צריך לומר לשון עתיד, שאם לא כן לא הוי קידושין (ת' ר"י דוראן).

ו:

ש"ע: 'הריני אישך' – אינו כלום דכתיב 'כי יקח' ולא שיקח עצמו לאישה (שם ה:). **ואפילו** היה מדבר בענייני קידושין אינו כלום (רא"ש).

• **מהר"ש:** אפילו קדשה בשטר שכתוב בו 'הרי את מקודשת לי' כיון שאמר בע"פ 'הריני אישך' אינה מקודשת.

הגה: נתן לאביה כסף ואמר 'הרי אתה חמי' – אין בכך כלום (כיון שלא אמר 'בתך מקודשת לי') (הג' אלפסי).

ז:

ש"ע: נתנה לו כסף ואמרה 'הריני מקודשת לך' אינה מקודשת (שם ה:).

• **ב"ש:** אם האדם חשוב והיו עסוקים בענייני קידושין ואמרה ונתנה – מקודשת לפי ש – א). אדם חשוב הוי כנתן הוא.

(ב). עסוקים בענייני קידושין הוי כאילו אמר הוא.

מ"מ באר היטב – אינה מקודשת, ומה שעסוקים בענייני קידושין הוי כאילו אמר הוא – זהו דווקא כששותקים, אבל כאן שאמרה

ד:

ש"ע: קח מנה ואתקדש אני לך – באדם חשוב מקודשת (כמ"ש בסימן כז/ט).

ה:

ש"ע: הילך מנה משלי והתקדשי לפלוני – מקודשת (מדין עבד כנעני).

• **מיהו הנותן:**

רש"י – דוקא שליח של פלוני.

רמב"ם – אף אדם אחר.

הרא"ש: להלכה – ראוי לחוש לשניהם, ובכל גוונא מקודשת.

ו:

ש"ע: התקדשי לי במנה והניח משכון על המנה – אינה מקודשת (קידושין ח).

הגה: אפילו כתב לה שטר התחייבות על המנה – אינה מקודשת (רשב"א והר"ן לאפוקי שלטי גיבורים). אבל הקנה לה בגוף המשכון על המנה שמקדש בה – מקודשת, כיון שקנתה בגוף המשכון (ראב"ד, לאפוקי רמב"ן דס"ל שאינה מקודשת כיון שהמנה עדין אצלו).

ז:

ש"ע: התקדשי לי במנה ונתן לה דינר – מקודשת ויתן השאר (דהוי כתנאי שישלם אח"כ – קידושין ח).

הגה: נתן לה 99 וחסר דינר או דינר רע (שם מחלוקת) מקודשת (רמב"ן). **וכן דעת שו"ע.**

ומקדש אותה בטבעת זו:

הרש"ך – מקודשת, שהרי זכתה בטבעת.

אבל שלטי גיבורים – אינה מקודשת, שקניין סודר דומה לקניין חליפין דלא מהני.

הגה: אישה שנתנה טבעת לאחר על מנת להחזיר לאחר ל' יום, כדי לקדשה בתוך ל' ונתן לה תוך ל' לקידושין – מקודשת (רא"ש). **ואם** נתן לה מתנה על מנת להחזיר ואמר לה: בהנאה זו שאת נהנית תוך הזמן הרי את מקודשת לי - הוי קידושין (ר"ן).

ב:

ש"ע: תן מנה לפלוני ואקדש אני לך – מקודשת מדין ערב (קידושין ו). **וצריך** לומר לה 'הרי את מקודשת לי בהנאת מנה שנתתי על פיך' (רמב"ם).

• **האם צריך לומר תוך כדי דיבור לנתינה:**

ב"ח – צריך לומר תוך כדי דיבור.

ח"מ וב"ש - אף אחר כך מהני.

הגה: ואם היו עסוקים באותו עניין, אף שלא אמר – מקודשת (ר"ן). **אמרה:** 'הלוא מנה לפלוני ואקדש אני לך' ועשה כן – מקודשת. **אבל** הרוויח זמן ההלואה על פיה אינה מקודשת, דהוי כערב לאחר מתן מעות (רשב"א).

ג:

ש"ע: תן מנה לפלוני ואקדש אני לו – מקודשת מדין ערב (שם ז). **וצריך** לומר: 'הרי את מקודשת בהנאה זו שקבלתי ברצונך' (רמב"ם).

ט:

ש"ע: התקדשי לי בכוס זה שהיה בו משקה. במה מתקדשת: בכוס, במשקה או בשניהם (קידושין מח: מחלוקת ר"ת ורש"י לפי הטבלה כדלקמן):

	כוס של מים	כוס של יין	כוס של שמן
^א ר"ת	בשניהם	בכוס	בשמן
^ב רש"י	בכוס	ביין	בשניהם

ופסק השו"ע בסתם כר"ת ובשם י"א כרש"י.

י:

ש"ע: אמרה לו: "תן לי מעט מאלר", וא"ל "האם תתקדשי לי בזה", ואמרה "תן לי תן", אינה מקודשת, שנתכוונה תן לי ואל תצחק עמי (קידושין ח).

הגה: ואם קיבלה אח"כ בשתיקה – מקודשת. **ואם** הוא א"ל תחילה: "אם אתן לך האם תתקדשי לי"? ואמרה בלשון שחוק "תן" - ספק מקודשת (מחלוקת ר"ן*רמב"ן, ולכן הוי ספק מקודשת).

אה"ע סימן כ"ד

א:

ש"ע: כל המקדש אישה מברך אקב"ו על העריות וכו' (כתובות ז).

• **מי מברך?**

ויש חולקים (רשב"א) – שאינה מקודשת (כיון שבושה לבקש דינר החסר ולא סמכה דעתה).

ש"ע: א"ל התקדשי לי במאה דינרים **אלו ו/או** התחיל למנותם – אינה מקודשת עד שיתן לה הכל:

✓ **לפי הר"ף והרמב"ם** – רק כשאמר **אלו וכן** התחיל למנותם אינה מקודשת עד שישלם הכל. **כ"פ שו"ע.**

✓ **ולפי הרא"ש** – מספיק אחד מהם: **או** שאמר **אלו או** שהתחיל למנותם אינה מקודשת עד שישלם הכל.

ש"ע: וכן נמצא דינר חסר או נחושת או רע – אינה מקודשת (שם).

• **אינה מקודשת:**

✓ **רש"י** – ואם חזרה בה אינה מקודשת, אבל כל שלא חזרה בה מקודשת. **כ"פ הרמ"א** בסתם, הב"ש בדעת השו"ע.

הרמב"ן והר"ן – אף שלא חזרה בה אינה מקודשת. **כ"פ הרמ"א** בשם וי"א.

ש"ע: בדינר נחושת או רע – אינה מקודשת אלא אם כן יוצא בשעת הדחק שאז מקודשת (גם שם).

ח:

ש"ע: האומר לאישה: "התקדשי לי בדינר זה על מנת שאשלם לך מנה", והיא אומרת: על מנת שתשלם לי 200, והלך זה לביתו וזו לביתה ולא הסכימו ביניהם, ואח"כ תבעו זה את זה, וקדשו, ונתן לה הדינר (תוספתא): **אם** האיש תבע את האישה – ישלם 200. **ואם** האישה תבעה את האיש ישלם מנה.

אה"ע סימן מ"ב

א:

ש"ע: אין האישה מתקדשת אלא לדעתה (קידושין ב.).

● **המקור ב"ב(מח):** תלויה וקדיש: **אמימר אמר** – קידושיו קידושין.

✓ **מר בר רב אשי אמר** – לא הוי קידושין, הוא עשה שלא כהוגן (שכפאה לקידושין) עשו לו חכמים שלא כהוגן והפקיעו קידושין ממנו.

● **קידושין בעל כורחו של האיש**

✓ **רמב"ם** – קידושיו קידושין כדין תורה [שרק באישה הפקיעו קידושיו כיון שלא יכולה להתגרש. אבל הוא יכול לגרשה בע"כ – הרב המגיד]. **כ"פ השר"ע**

הרי"ף – אין קידושיו קידושין. **כ"פ ש"ע** בשם ו"א. **לכן פסק בש"ע:** דהוי מקודשת מספק.

● **ב"ש:** כפו האיש מקודשת כיון שיכול לגרשה בע"כ – ולפ"ז אחר חרם רבנו גרשום שלא יכול לגרשה בע"כ, דין האיש כדין האישה! **ו"ל** שלא תיקן רבנו גרשום בכהאי גוונא.

● **רש"ד:** ואם מסר מודעא שהולך לקדש באונס – קידושין בטלים.

● **פת"ש:** קשה, הרי הקנסות בשידוכין גורמים לחתן שרוצה לחזור בו לקדש באונס? **ו"ל** שבשידוכין הוא עשה שלא כהוגן שמפרק בשידוך, לכן מקודשת אף שקידש באונס.

● **פת"ש בשם ת' חתם סופר:** משודך שרוצה לחזור בו (שאינו לו לשלם הקנס) יכולים לכפותו שיכנס, שהרי ח"מ וב"ש ס"ל שבאנסוהו לקנות הוי קניין וה"ה כאן הוא קונה אותה.

✓ **רמב"ם** – או החתן או השליח. **כ"פ ש"ע.**

✓ **סמ"ג** – אחר מברך. **כ"פ הרמ"א.**

ש"ע: התיר לנו את הנשואות לנו (ר"ח) ע"י חופה בקידושין (העיטור).

● **החתימה:**

✓ **רמב"ם** – מקדש ישראל. **כ"פ ש"ע.**

✓ **רא"ש** – מקדש ישראל ע"י חופה וקידושין. **כ"פ הרמ"א** ויביע אומר.

ש"ע: ומברך לפני שיקדש ועובר לעשייתן (רי"ף רמב"ם).

ב:

ש"ע: מברך ברכת אירוסין על הכוס, תחילה הגפן ואח"כ ברכת אירוסין. ואם אין יין או שכר מברך אותה בפ"ע (רמב"ם).

ג:

ש"ע: לא בירך ברכת האירוסין בשעה שקידש לא יברך אח"כ בשעת הנישואין (ר' שרירא גאון, רמב"ם רא"ש).

הגה: **ו"א** (ר' ניסים גאון, מרדכי) שמברכים בשעת נישואין. **ו"א** (ריב"ש) שחוזר ומקדש תחת החופה כדי שיהיו קידושין סמוכים לברכה. **ואם** בירך בשעת קידושין ראשונים מברך בלא שם.

ד:

ש"ע: ברכת אירוסין צריכה עשרה לכתחילה (רא"ש).

ועוד כיון שהוא עשה שלא כהוגן נוהגים בו שלא כהוגן. **מ"מ** לא טוב לכפותו שאם לא כן לא יחיו בשלום.

הגה: אמרה תחילה 'קדשני' זרק לה קידושין לתוך חקה וא"ל הרי את מקודשת לי. וניערה תוך כדי דיבור להשליך הקידושין – הוי מקודשת. כיון שאמרה תחילה קדשני, שתחילה קיבלה לשם קידושין ואח"כ חזרה בה שאי אפשר לחזור אף תוך כדי דיבור (מהר"ם).

● **ט"ז וב"ש:** משמע שכל שרצתה להתקדש אלא שלא רצתה באופן זריקה – מקודשת.

הגה: דיבר איתה בענייני קידושין, ואח"כ לקח ידה בכוח שלא ברצונה וקידשה, והיא לא זרקה הקידושין – מקודשת כיון שלא זרקה (הגמ"ר).

● **וח"מ כתב** – שמקודשת מספק.

● **ב"ש:** אבל אם לא דיבר איתה בענייני קידושין וזרק לה, אף שלא זרקה חזרה – אינה מקודשת (הרמ"ה). **כ"פ הרמ"א** (כח/ד).

הגה: היה חייב לה מעות ואמרה לו תן לי מעותי, כשנתן א"ל הרי את מקודשת, וזרקה המעות – אינה מקודשת (הרא"ש).

● **ב"ש** – ואם לא זרקה המעות אף שחייב לה מקודשת (כ"כ הרמ"א כח/ג – בשם הר"ן).

ב:

ש"ע: המקדש בעד אחד אין חוששים לקידושיו אפילו שניהם מודים (קידושין סה.). **כ"פ ר"ף רא"ש** ורמב"ם. **ואפילו** קדשה בשני עדים זה שלא בפני זה – אינה מקודשת.

הגה: ויש מחמירים – אפילו בעד אחד אם שניהם מודים, אבל

אחד מכחיש אין לחוש (סמ"ג והיראים). **ובמקום** עיגון ודוחק יש להקל (רשב"ץ).

● **רשב"ץ:** דווקא עד אחד חוששים, אבל עדות נשים לכ"ע אין לחשוש.

● **ספר המקנה בשם הב"י:** זה שלא בפני זה אינה מקודשת – כיון שלא כיוונו יחד לקידושין. משמע שאם שניהם מודים שכוונו לקידושין – מקודשת.

הגה: ועד אחד בהכחשה אינו כלום ואינה מקודשת (תשב"ץ).

● **ת' נר"ב:** עד אחד מספר שנער לקח טבעת ושאל לריבה האם מוכנה להתקדש לו, ותושיט ידה ונתן לה וא"ל הרי את מקודשת לי. והנערה מכחישה שחשבה לשחוק ובנוסף לא שמעה מה שאמר הנער, ועוד שהנער לא הניח הטבעת בידה אלא הולך והביא – האישה מותרת כיון שעד אחד בהכחשה אינו כלום.

● **ת' נר"ב:** צדדים להקל בעד אחד –

(א). לפי הרמ"א יש להקל כשהמקדש הלך והוי שעת הדחק.

(ב). כשיש הכחשה נגד העד.

(ג). כשאין שניהם מודים.

(ד). ספק אם אמר 'לי'.

(ה). האישה טוענת שלא כיוונה לשם קידושין, או שלא הבינה מהו 'מקודשת'.

(ו). העד לא ראה ממש נתינת הטבעת.

הגה: כן אם קידש בפני שנים ואחד קרוב – הוי מקדש בפני אחד (רי"ו).

● **למה הקרוב לא פוסל כל העדות?**

ח"מ – מיירי שהקרוב לא הצטרף לעדות בשעת ראייה (לפי